

СТІЙКІСТЬ – ЯК БАЗОВЕ ПИТАННЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В ПРОТИДІЇ НАДЗВИЧАЙНИМ СИТУАЦІЯМ

*Гуцулук І.В. *, Вівсянник О.М. **, Сафонов Р.В. *** м. Острозьк, Національний університет «Острозька академія» * м. Рівне, Департамент цивільного захисту та охорони здоров'я населення ** м. Рівне, ДУ «Рівненський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» ****

Пандемія COVID-19, яка стала глобальною загрозою та надзвичайною ситуацією у сфері охорони громадського здоров'я показала неспроможність основних світових моделей системи охорони громадського здоров'я (СОГЗ), таких як CDC та ECDC, ефективно протистояти сучасним викликам та загрозам для життя і здоров'я людини.

З іншого боку російська військова агресія призвела не тільки до гуманітарної катастрофи, а й несе реальні екологічні загрози, які можуть мати катастрофічні наслідки у сфері громадського здоров'я як на регіональному, так і глобальному рівні.

Зі вступом в дію з 1 жовтня 2023 року Закону України «Про систему громадського здоров'я», створені ключові регіональні інституції, державні установи – обласні Центри контролю та профілактики хвороб МОЗ України (ЦКПХ), на які покладено основні функції з протидії надзвичайним ситуаціям у сфері громадського здоров'я, разом із залученням сил медичної служби та цивільного захисту.

В одному із своїх виступів головний державний санітарний лікар України наголосив, що фахова оцінка ризиків – це головна функція ЦКПХ, це ризикоорієнтований підхід на обласному рівні з фокусом на кожну людину. Що, в свою чергу, передбачає підготовку нової генерації фахівців громадського здоров'я для органів державного управління, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання різних форм власності, в т.ч.

недержавних організацій, у сфері громадського здоров'я. Вони будуть сприяти удосконаленню та впровадженню державної політики і державного управління спрямованих на розбудову стійкої, дієздатної та ефективної системи охорони громадського здоров'я, яка направлена на вирішення проблем, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями у сфері громадського здоров'я, за

біологічними, хімічними, фізичними та соціальними детермінантами. Стійкість вітчизняної СОГЗ є надзвичайно важливою, як зараз, під час російської агресії, так і в післявоєнній відбудові нашої країни.

Наразі залишаються актуальними питаннями щодо взаємодії ЗОЗ з обласними ЦКПХ і їх відокремленими структурними підрозділами при розробці планів із зміцнення спроможності попереджувати, виявляти та реагувати на загрози громадському здоров'ю, виконання оперативних функцій в кризовий період та захисту здоров'я населення області.

Цій роботі сприяє проект USAID «Розбудова стійкої системи громадського здоров'я», наприклад, в Рівненській області по впровадженню базових елементів забезпечення стійкості системи охорони громадського здоров'я, що включає і технічну допомогу, і розбудову потенціалу критичної інфраструктури, і відпрацювання рішень на основі даних, і адаптивне управління та підтримка ініціатив громад в питаннях стійкості СОГЗ з біобезпеки територій.

Слід зауважити, що ефективно, тобто доказово аргументоване повідомлення про ризики для здоров'я та рекомендації щодо зменшення цих ризиків є основоположними для мотивації бажаних змін у поведінці людей та громадськості. Особливо це важливо в кризових ситуація чи при загрозах, що ми маємо сьогодні в умовах війни. Тобіж комунікаційний менеджмент, інформаційна гігієна використання штучного інтелекту також слід удосконалювати при забезпеченні стійкості СОГЗ.